
OPINIA ZEWNĘTRZNA

**AUTOR WSKAZANY PRZEZ POSEŁ KAMILĘ GASIUK-PIHOWICZ
PRZEWODNICZĄCĄ KOMISJI SPRAWIEDLIWOŚCI I PRAW CZŁOWIEKA**

Opinia wyraża pogląd Autora i nie może być utożsamiana ze stanowiskiem Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji, które pełniło wyłącznie rolę pośredniczącą w procesie zamawiania opinii.

Dr. hab. Agnieszka Bień-Kacała, prof. US
Kierowniczka Zespołu Badawczego
Gender and Constitution in Poland
WPiA Uniwersytet Szczeciński

Warszawa, 5 kwietnia 2024 r.

OPINIA

***o zgodności z Konstytucją RP poselskiego projektu ustawy o Trybunale
Konstytucyjnym (druk sejmowy 253)***

W dniu 14 marca 2024 r. Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu zwróciło się do mnie o przygotowanie opinii prawnej na prośbę Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Zakres opinii został zawężony do rozdziałów 1, 2 i 3 projektu ustawy.

Opiniowane kwestie odnoszą się do przepisów ogólnych dotyczących Trybunału Konstytucyjnego (TK), organów TK oraz sędziów TK i obejmują artykuły od 1 do 45 projektu ustawy. Wzorce konstytucyjne zaś określone zostały w artykułach 188-189, 193-197 oraz 131 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.

W opinii przedstawię kolejno następujące kwestie:

1. Kontekst ustrojowy,
2. Właściwość TK,
3. Organy TK wskazane w ustawie,
4. Status sędziego TK,
5. Odpowiedzialność dyscyplinarna,
6. Stan spoczynku.

1. Kontekst ustrojowy

W latach 2015 – 2023 doszło w Polsce do zmian ustrojowych zapoczątkowanych obsadzeniem trzech stanowisk sędziowskich w TK niezgodnie z Konstytucją RP z 1997 roku. Następnie dokonano zmian formalnych i nieformalnych w zakresie zasad demokracji, rządów prawa i ochrony jednostki w zakresie liberalnej formy konstytucjonalizmu przyjętej w Konstytucji z 1997 roku.¹ Kwestie te wywołały reakcję ze strony organów Unii Europejskiej (UE)² oraz Rady Europy³. Ostatecznie status „nadmiarowych” sędziów został zakwestionowany w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC)⁴. Polska związana jest zarówno traktatami unijnymi, jak i Europejską Konwencją Praw Człowieka, które przewidują obowiązek państwa przestrzegania postanowień tych aktów oraz orzecznictwa sądów powołanych na ich podstawie, a w przypadku prawa unijnego przewidziane jest jego pierwszeństwo potwierdzone również w art. 91 Konstytucji RP.

Zakres i szerokość zidentyfikowanych zmian ustrojowych przemawiają za podjęciem radykalnych środków zmierzających do odbudowy systemu ustrojowego w duchu poszanowania zasad konstytucyjnych, w tym zasady państwa prawa łącznie z zakończeniem kadencji obecnych sędziów TK i wyłonieniem nowego składu osobowego tego organu, a nawet z zasadniczymi przekształceniami statusu tego organu w trybie zmiany konstytucji.

¹ T. Drinóczy, A. Bień-Kacała, *Illiberal Constitutionalism in Poland and Hungary: The Deterioration of Democracy, Misuse of Human Rights and Abuse of the Rule of Law*, Routledge: Abington, New York 2021.

² W dniu 20 grudnia 2017 Komisja Europejska wszczęła po raz pierwszy w historii UE postępowanie naruszeniowe przeciwko Polsce z Artykułu 7 TUE. Ostatnie zaś działania obejmują wniosek Komisji do TSUE przeciwko Polsce datowany na 17 lipca 2023 r. a dotyczący orzeczeń TK z 14 lipca 2021 r. (P 7/20) i 7 października 2021 r. (K 3/21).

³ Przykładowo opinie Komisji Weneckiej 833/2015CDL-AD(2016)001 z 11 marca 2016 r. czy też 860/2016CDL-AD(2016)026 z 14 października 2016 r.

⁴ Wyrok z 7 maja 2021 r. w sprawie Xero Flor w Polsce sp. z o.o. przeciwko Polsce (4907/18).

Po zmianie większości rządzącej w wyniku wyborów przeprowadzonych 15 października 2023 r., Sejm RP podjął uchwałę w dniu 6 marca 2024 r. w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego lat 2015–2023 w kontekście działalności Trybunału Konstytucyjnego.⁵ Zgodzić się należy z oceną Sejmu wyrażoną w uchwale, że „stan niezdolności obecnie funkcjonującego organu do wykonywania zadań Trybunału Konstytucyjnego określonych w art. 188 i art. 189 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wymaga ponownej kreacji sądu konstytucyjnego, zgodnie z konstytucyjnymi zasadami oraz przy uwzględnieniu głosu wszystkich sił politycznych szanujących porządek konstytucyjny. Sędziowie odnowionego Trybunału Konstytucyjnego powinni być wybrani z udziałem głosu ugrupowań opozycyjnych. Ustalanie składu osobowego powinno być rozłożone w czasie, tak aby potwierdzić wolę kreacji tego organu w sposób wolny od perspektywy bieżącej kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.” Sejm podkreślił zatem intencję radykalnych rozwiązań, które uzasadnione są sytuacją konstytucyjno-prawną wywołaną kryzysem konstytucyjnym.

Uchwałę sejmową należy też widzieć w kontekście działalności TK mającej miejsce już po ukonstytuowaniu się nowego rządu. TK wielokrotnie podejmował działania nastawione przeciwko decyzjom rządowym zmierzającym do rozliczenia naruszeń prawa oraz zmierzającym do przywrócenia stanu praworządności.⁶ Stąd też dostrzegać należy nie tylko konieczność dokonania radykalnych zmian, ale także pilną potrzebę uchwalenia opiniowanej ustawy.

Na korzyść projektu przemawia to, że został on przygotowany przez uznanych specjalistów działających w ramach Fundacji Batorego, był wielokrotnie konsultowany na forum naukowym i społecznym. Stanowi zatem dobrze przygotowany, przedyskutowany i przemyślany zestaw rozwiązań prawnych dotyczących TK. Niemniej jednak, pojawiają się pewne wątpliwości natury konstytucyjnej, które przedstawione zostaną w opinii.

2. Właściwość TK

Kompetencje TK określone w projekcie ustawy odzwierciedlają regulację konstytucyjną i nie budzą zastrzeżeń. Uzupełnienie ustawowe dotyczące obowiązku

⁵ M.P. 2024 poz. 198.

⁶ Zwłaszcza wyroki w sprawach K 23/23 i K 29/23.

informacyjnego oraz konieczności przedłożenie sprawozdania z działalności TK uzasadnione są niewłaściwą praktyką w tym zakresie powstałą w czasie kryzysu konstytucyjnego. Wnioskodawca wyjaśnił potrzebę wprowadzenia tych zmian w sposób wystarczający w uzasadnieniu projektu ustawy. Zmiany te pozostają w zakresie swobody regulacyjnej ustawodawcy.

3. Organy TK wskazane w ustawie

W projektowanej ustawie wskazano dwa organy TK w postaci Zgromadzenia Ogólnego i Prezesa TK. Organy te posiadają zakorzenienie konstytucyjne, choć Konstytucja RP nie rozwija szczegółowo ich statusu. Dodatkowo w Konstytucji RP przewidziano także Wiceprezesa TK również nie uszczegóławiając statusu tej instytucji. Kwestia redystrybucji zadań pomiędzy organy TK nie znajduje generalnego wyrażenia w Konstytucji RP. Jedynie dysponowanie immunitetem nietykalności powierzone zostało Prezesowi TK, a Zgromadzenie Ogólne przedstawia kandydatów na Prezesa i Wiceprezesa Trybunału. Należy przyjąć, że Konstytucja RP pozostawia w tym względzie swobodę regulacyjną ustawodawcy na podstawie art. 197 Konstytucji RP.

W tym też duchu należy interpretować podział kompetencji między Prezesem TK a Zgromadzeniem Ogólnym. Projektodawca założył przekazanie części dotychczasowych zadań organu monokratycznego do zakresu działania organu kolegialnego powołując się na zasadę kolegialności działania Trybunału. Niemniej jednak Konstytucja RP takiej zasady wprost nie przewiduje w odniesieniu do TK. W preambule Konstytucji RP przewidziana jest natomiast zasada sprawności działania instytucji publicznych. W procesie uchwalania ustawy rozważyć zatem należy, czy podejmowanie decyzji, zwłaszcza w sprawie wyznaczenia składów orzekających nie spowolni pracy TK.

Projektowana zmiana w zakresie kompetencji ma zapobiec, zdaniem projektodawcy, nadmiernemu wpływowi Prezesa TK na działalność, w tym orzecznictwo TK. W uzasadnieniu projektu odnotowano bowiem nieprawidłową praktykę manipulacji składami przez Prezesa TK co przejawiało się podejmowaniem rozstrzygnięć o pożądanej politycznie treści. Słuszne wydaje się więc ograniczenie wpływu Prezesa na kierunek działalności orzeczniczej TK, tak aby zapewnić niezależność i niezawisłość w wyrokowaniu. Zgodnie z Konstytucją RP to TK jest organem władzy

sądowniczej, co oznacza, że jego organy nie powinny decydować o kwestiach zastrzeżonych dla TK, w tym wpływać na ustalanie kierunków działalności orzeczniczej.

Nadmierny wpływ Prezesa TK na wykonywanie zadań ograniczany jest także przez kadencyjność tej funkcji. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na wyrok TK z 3 grudnia 2015 r.⁷ W wyroku tym Trybunał wskazał, że ustawodawca dysponuje wachlarzem rozwiązań dotyczących kadencyjności funkcji Prezesa i Wiceprezesa TK. Jeśli jednak wybiera rozwiązanie wprowadzające kadencję, np. trzyletnią – jak w opiniowanym projekcie, to musi wziąć pod uwagę wpływ na działalność TK ze strony władzy wykonawczej, tj. Prezydenta RP wykonującego konstytucyjne kompetencje w zakresie powołania na interesujące nas funkcje. Władza wykonawcza nie może bowiem uzyskać wpływu na działalność TK jako organu władzy sądowniczej. Jeszcze dobitniej wyraził się TK w wyroku z 9 grudnia 2015 r.⁸, zgodnie z którym jako niekonstytucyjne uznane zostało rozwiązanie wprowadzające możliwość reelekcji w przypadku kadencyjności funkcji Prezesa i Wiceprezesa TK, co czyni również projekt ustawy. Zdaniem TK, jeśli podmiot zewnętrzny względem sądu konstytucyjnego decyduje o powierzeniu danej osobie funkcji kierowniczej, a tak powołana osoba może po zakończeniu kadencji starać się o reelekcję, taka sytuacja stwarza pole do nadużyć. „Osoba mająca w perspektywie ponowne ubieganie się o sprawowany urząd może być szczególnie narażona na naciski ze strony podmiotu decydującego o reelekcji. Tymczasem obowiązkiem ustawodawcy jest takie ukształtowanie pozycji sędziego TK, które gwarantowałoby mu wykonywanie czynności w sposób wolny od tego rodzaju presji.” Niemniej jednak aspekt ten jest łagodzony w uwagi na przeniesienie trzonu kompetencji z Prezesa TK na Zgromadzenie Ogólne, co niweluje wpływ organu monokratycznego na działalność orzeczniczą TK.

Zaproponowany sposób wyłaniania kandydatów na funkcje Prezesa i Wiceprezesa TK odpowiada regułom wypracowanym w orzecznictwie TK, a zwłaszcza w wyroku z 7 listopada 2016 r.⁹ W doktrynie podkreśla się ponadto, że „Rola Prezydenta w procedurze kreacyjnej na stanowiska Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego ma jednak charakter wtórny wobec kompetencji Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Powołanie następuje

⁷ Wyrok TK z 3.12.2015 r., K 34/15, OTK-A 2015, nr 11, poz. 185.

⁸ Wyrok TK z 9.12.2015 r., K 35/15, OTK-A 2015, nr 11, poz. 186.

⁹ Wyrok TK z 7.11.2016 r., K 44/16, OTK-A 2016, nr 86.

„spośród kandydatów” przedstawionych przez ten organ, a nie na jego wniosek. Aktywność głowy państwa ma więc stanowić odpowiedź na wcześniejsze rozstrzygnięcie podjęte wewnątrz sądu konstytucyjnego, dotyczące kandydatów na te stanowiska”.¹⁰

W odniesieniu do kwestii głosowania kwalifikowaną większością głosów i z wyłączeniem jawności ustalonej w art. 9 ust. 3 i 5 projektowanej ustawy budzić może zastrzeżenia w przypadku regulaminu TK. O ile nie budzi zastrzeżeń przyjęcie takiego trybu co do istotnych spraw osobowych związanych z funkcjami sędziowskimi, o tyle projektodawca nie uzasadnił przyjęcia obostrzonego trybu w odniesieniu do regulaminu TK. O nieprawidłowości takiego rozwiązania wypowiedział się Trybunał w wyroku z 9 marca 2016 r. stwierdzając, że większość kwalifikowana co do quorum i liczby głosów wymaganych do uchwalenia takiego aktu jest sprzeczna z idą regulaminu jako wyrazu autonomii organizacyjnej organu niezależnej władzy sądowniczej.¹¹

4. Status sędziego TK

W zakresie statusu sędziego TK, ustawa odzwierciedla regulację konstytucyjną dotyczącą kadencji sędziów, ich niezawisłości, ochrony immunitetowej, apolityczności oraz ochrony wynagrodzenia.

Projektodawca doprecyzował natomiast rozwiązania konstytucyjne przewidując, że wybór sędziego TK następuje większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy posłów. Rozwiązanie to ma zapewnić zgodę ponadpartyjną na danego kandydata.

Dodatkowo wprowadzone mają być zabezpieczenia dotyczące apolityczności sędziego zapewniające czteroletnią karencję przed objęciem urzędu sędziego. Dotyczy to mandatu posła, senatora, posła do Parlamentu Europejskiego, a także członkostwa w partii politycznej. Rozwiązania te są zgodne z postulatami wyrażonymi w nauce prawa konstytucyjnego.¹² Należy podkreślić również, że rozwiązania te urealniają konstytucyjną zasadę apolityczności sędziów TK oraz podziału władzy.

¹⁰ B. Naleziński [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. II, red. P. Tuleja, Warszawa 2023, art. 194. <https://sip.lex.pl/#!/commentary/587939451/736891/tuleja-piotr-red-konstytucja-rzeczypospolitej-polskiej-komentarz-wyd-ii?cm=URELATIONS> (dostęp: 2024-04-04 11:49).

¹¹ Wyrok TK z 9.03.2016 r., K 47/15, OTK-A 2018, nr 31.

¹² M. Florczak-Wątor, M. Pach, *Co wymaga zmiany w procedurze wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego w Polsce?*, PiP 2018, nr 5, s. 22-42. <https://sip.lex.pl/#!/publication/151336571/florczak->

Poszerzenie kręgu wnioskodawców co do kandydatur na urząd sędziego TK o najwyższe instancje sądowe i korporacje prawnicze należy uznać za prawidłowe i nakierowane na odpolitycznienie TK. Niestety jednak projektodawca zdecydował się na pozostawienie czynnika politycznego w postaci grup posłów i senatorów jako uprawnionych do zgłoszenia kandydatur. Konstytucja nie sprzeciwia się takiemu rozwiązaniu, gdyż nie przesądza jakie podmioty mogą zgłaszać kandydatów na sędziów TK.¹³ Niemniej jednak, takie zbliżenie polityczne może prowadzić do naruszenia równowagi między TK a parlamentem. Wymagana większość niezbędna do wyboru sędziego TK nieco niweluje ten czynnik.

W kontekście udziału Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) w opiniowaniu kandydatów na sędziów odnotować można szczególny konstytucyjny status tego organu stojącego na straży niezawisłości sędziów i niezależności sądów uzasadniający projektowane unormowanie. Warunkiem jednak konstytucyjnej prawidłowości takiego rozwiązania jest przywrócenie stanu zgodności z Konstytucją RP w odniesieniu do samej KRS. W przeciwnym razie TK może zostać kontaminowana przez nielegalnie działającą KRS.

Zaprojektowane przez wnioskodawcę wysłuchanie publiczne dotyczące kandydatów na sędziów TK zapewnia odpowiednią kontrolę procesu wyłaniania składu TK. Rozwiązanie to pozostaje w zakresie swobody ustawodawcy i nie narusza norm konstytucyjnych.

Projektodawcy zrezygnowali z religijnej formuły roty ślubowania, co należy powiązać z zapewnieniem bezstronności w podejmowaniu decyzji przez organy publiczne wyrażonym w art. 25 ust. 2 Konstytucji RP. Nie zachodzi tu zatem niezgodność, a wręcz odwrotnie – projektowane rozwiązanie wykonuje normę konstytucyjną. Jest to ponadto słuszne rozwiązania, tym bardziej, że TK orzeka także w kwestiach światopoglądowych, w których sędziowie nie powinni sugerować się kategoriami osobistymi i pozaprawnymi.

W projekcie odwrócono także logikę w odbieraniu ślubowania od sędziego TK – z przywileju niejako Prezydenta uczyniono obowiązek odebrania ślubowania i umożliwienia sprawowania urzędu. Jest to rozwiązanie zgodne z orzecznictwem TK,

wator-monika-pach-maciej-co-wymaga-zmiany-w-procedurze-wyboru-sedziow-trybunalu...?cm=URELATIONS (dostęp: 2024-04-04 12:28).

¹³ Ibidem.

a zwłaszcza z wyrokiem z 3 grudnia 2015 r.¹⁴, zgodnie z którym "przyjęcie ślubowania od nowo wybranego przez Sejm sędziego Trybunału jest obowiązkiem Prezydenta. Kompetencja Prezydenta nie polega na współudziale w kreowaniu składu personalnego Trybunału Konstytucyjnego. Zadanie to zostało powierzone wyłącznie Sejmowi na podstawie art. 194 ust. 1 Konstytucji RP. Prezydent ma swoim działaniem stworzyć warunki ku temu, aby sędzia wybrany przez Sejm mógł niezwłocznie rozpocząć wykonywanie powierzonej mu funkcji urzędowej. Rola Prezydenta jest więc wtórna, a zarazem podporządkowana w swej istocie temu skutkowi, jaki wynika z wykonania przez Sejm powierzonej mu kompetencji wyboru sędziów TK. Prezydent nie jest organem dokonującym wyboru sędziów TK, a powierzoną mu kompetencję odebrania ślubowania od sędziów Trybunału jest zobowiązany realizować na zasadach określonych m.in. w art. 126 ust. 3 Konstytucji".

W zakresie zajmowania innych stanowisk przez sędziów TK podtrzymano konstytucyjny zakaz łączenia funkcji sędziego z podejmowaniem innej działalności publicznej. W odniesieniu zaś do pracy naukowej ograniczoną ją do połowy etatu, aby umożliwić sędziemu TK poświęcenie się działalności orzeczniczej. Wyjątek co do działalności akademickiej jest ugruntowany w praktyce konstytucyjnej. Z uwagi jednak na konstytucyjny zakaz może zostać ograniczony, a nawet wyłączony.

W kwestii projektowanych rozwiązań dotyczących immunitetu formalnego oraz nietykalności należy zauważyć, że na podstawie art. 196 Konstytucji RP zgoda na pociągnięcie do odpowiedzialności i pozbawienie wolności jest kompetencją TK jako organu. Mogą więc powstać wątpliwości konstytucyjne dotyczące przekazania kompetencji w tym zakresie do właściwości sądu dyscyplinarnego, który orzeka w składzie 5 i 7 sędziów odpowiednio w I i w II instancji. Jest to zatem ciało inne i mniej liczne, co może naruszać konstytucyjne gwarancje. Być może więc chodzi o dwuinstancyjność postępowania, co mogłoby zwiększyć te gwarancje. Niestety jednak projektodawca nie wyjaśnił przyczyn tej modyfikacji.

W świetle orzecznictwa TK nie budzi wątpliwości konstytucyjnych objęcie sędziów w stanie spoczynku immunitetem.¹⁵

¹⁴ Wyrok TK z 3.12.2015 r., K 34/15, OTK-A 2015, nr 11, poz. 185.

¹⁵ Wyrok TK z 3.12.2015 r., K 34/15, OTK-A 2015, nr 11, poz. 185.

5. Odpowiedzialność dyscyplinarna

Wątpliwości konstytucyjne w zakresie zgłaszania wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przez Prezydenta RP i Prokuratora Generalnego w stosunku do sędziego TK wynikają z wyroku TK 9 marca 2016 r.¹⁶ Trybunał wskazał bowiem, że „zagadnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów TK należy do sfery niezależności i autonomii Trybunału i powinno być w całości prowadzone wewnątrz Trybunału. Wkroczenie zaś organów zewnętrznych spoza władzy sądowniczej w tę sferę, polegające na sformalizowanym żądaniu wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, mogłoby wpływać na sposób postrzegania Trybunału jako niezależnego organu władzy sądowniczej dającego gwarancje należytego wykonywania jego kompetencji. Ponadto przyznanie takiej kompetencji organom władzy wykonawczej oddziałuje pośrednio na warunki, w jakich odbywa się wykonywanie funkcji orzeczniczych przez Trybunał i z tej przyczyny jest niezgodne z zasadą niezależności Trybunału Konstytucyjnego.” Dalej TK wskazał, że przyznanie „organom władzy wykonawczej uprawnienia do występowania z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, naruszają niezawisłość sędziowską przez uzależnienie decyzji dotyczącej sędziego od organów spoza władzy sądowniczej oraz od czynników politycznych. Nie ma przy tym decydującego znaczenia okoliczność, że samą decyzję o uznaniu wniosku za uzasadniony i podjęciu działań zmierzających do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego podejmuje Prezes Trybunału. Już sama możliwość wystąpienia z takim wnioskiem może negatywnie oddziaływać na sędziego TK i wywiera wpływ na postrzeganie jego niezawisłości.” Należy odnotować jednak, że opiniowana propozycja przewidywała wniosek ze strony Prokuratora Generalnego w miejsce Ministra Sprawiedliwości. Niemniej jednak w obecnych warunkach prawnych funkcje te są połączone, a zatem funkcja polityczna ekstrapoluje na stanowisko Prokuratora Generalnego.

Do orzekania o odpowiedzialności dyscyplinarnej włączono sędziów w stanie spoczynku. Konstytucja nie przewiduje reguł w tym zakresie, stąd też za dopuszczalną należy uznać regulację, która odpowiedna innym normom, zasadom i wartościom konstytucyjnym, w tym prawu do sądu. Konstytucja nie stoi więc na przeszkodzie włączeniu w orzekanie sędziów w stanie spoczynku pod warunkiem zapewnienia im odpowiednich gwarancji niezawisłości i niezależności.

¹⁶ Wyrok TK z 9.03.2016 r., K 47/15, OTK-A 2018, nr 31.

6. Stan spoczynku

Konstytucja nie przewiduje szczególnych rozwiązań dotyczących stanu spoczynku. Stąd też ustawodawca może swobodnie regulować te kwestie pozostając, wszakże w ramach wyznaczonych przez przepisy Konstytucji RP. Między innymi należy wziąć pod uwagę, że ten szczególny stan rodzący pewne prawa, ale i obowiązki sędziego w stanie spoczynku związany jest z zapewnieniem godności urzędu sędziego *in abstracto*. Status ten został ponadto skorelowany w ustawie z możliwością podejmowania działalności orzeczniczej sędziego TK w stanie spoczynku w ramach sądów dyscyplinarnych czy w instytucjach sądowych międzynarodowych. Stąd też przewidziana została ochrona immunitetowa sędziego w stanie spoczynku, co nie budzi zastrzeżeń konstytucyjnych.

KONKLUZJE

1. Szerokie zmiany ustawowe dotyczące TK włącznie z zakończeniem kadencji obecnych sędziów TK i wyborem nowych sędziów uzasadnione są sytuacją konstytucyjno-prawną wywołaną kryzysem konstytucyjnym.
2. Właściwość TK wskazana w projekcie ustawy odpowiada regulacji konstytucyjnej.
3. Proponowany podział zadań między Prezesem TK a Zgromadzeniem Ogólnym sędziów TK stanowi zabezpieczenie przed nadmiernym wpływem na działalność orzeczniczą TK ze strony organu jednoosobowego. Ustawodawca podejmując decyzję przy uchwalaniu ustawy powinien także uwzględnić konstytucyjną zasadę sprawności działania instytucji publicznych tak, aby ilość prac i sposób działania Zgromadzenia Ogólnego nie zostały spowolnione, a nawet sparaliżowane.
4. Kwestia możliwości reelekcji Prezesa TK budzi wątpliwości konstytucyjne z uwagi na potencjalny wpływ na działalność TK ze strony Prezydenta RP. Pewnym zabezpieczeniem jest przesunięcie kompetencji z Prezesa TK na Zgromadzenie Ogólne sędziów TK.
5. Tryb uchwalania regulaminu TK przy zastosowaniu obostrzeń w zakresie kworum i większości głosów może budzić zastrzeżenia konstytucyjne.
6. Wybór sędziego TK większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy posłów zapewnia porozumienie ponadpartyjne co do kandydatur. Wpływa to na

odpolitycznienie procesu wyłaniania sędziów TK. Niemniej jednak projektodawca pozostawił czynnik polityczny w zakresie zgłaszania kandydatów na sędziów TK.

7. Udział Krajowej Rady Sądownictwa w obecnym kształcie w opiniowaniu kandydatów na sędziów TK budzi zastrzeżenia natury konstytucyjnej.
8. Zgodne z konstytucją i orzecznictwem TK jest ukształtowanie jako obowiązku Prezydenta RP odebrania przysięgi od wybranych przez Sejm sędziów TK.
9. Przekazanie kompetencji w zakresie immunitetu formalnego oraz nietykalności do właściwości sądów dyscyplinarnych nie zostało uzasadnione przez wnioskodawcę.
10. Wątpliwości konstytucyjne powstają co do zgłaszania wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przez Prezydenta RP i Prokuratora Generalnego. Taka konstrukcja może naruszać ideę niezawisłości sędziów TK, tym bardziej, że w obecnym stanie prawnym Minister Sprawiedliwości pełni jednocześnie funkcję Prokuratora Generalnego.
11. Konstrukcja stanu spoczynku zawarta w ustawie nie budzi zastrzeżeń konstytucyjnych.